

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ НАРОДОЗНАВСТВА

Схвалено
вченою радою ІН НАН України,
протокол № 8
від «11» вересня 2024 року

Затверджено
на засіданні відділу етнології сучасності
ІН НАН України
протокол № 5
від «03» вересня 2024 року
Завідувач відділу етнології сучасності

Ярослав ТАРАС

Силабус з навчальної дисципліни

«Методологія, організація та технологія наукових досліджень»

що викладається у межах підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти – доктора філософії – спеціальності

032 «Історія та археологія»

Силабус навчальної дисципліни «Методологія, організація та технологія наукових досліджень»

Назва курсу	Методологія, організація та технологія наукових досліджень
Адреса викладання дисципліни	Львів, проспект Свободи, 15, Інститут народознавства НАНУ
Науковий відділ, за яким закріплена дисципліна	Відділ етнології сучасності
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	03 – гуманітарні науки 032 – історія та археологія
Викладачі курсу	д.і.н., академік Павлюк С.П., д.і.н., проф. Тарас Я.М.
Контактна інформація викладачів	pavljuk@nas.gov.ua taras@nas.gov.ua
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Інститут народознавства НАНУ Львів, проспект Свободи, 15
Сторінка курсу	
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Методологія, організація та технологія наукових досліджень» входить у цикл професійної наукової підготовки аспірантів за спеціальністю 032 «Історія та археологія», що читається в 1 і 2 семестрах 1 курсу аспірантури в обсязі 6 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Кожний семестр включає 16 годин лекцій, 13 годин практичних і 61 годину самостійних занять. У першому семестрі аспіранти здають залік, у другому – екзамен.
Коротка анотація дисципліни	Курс розглядає: науку як дослідницьку діяльність, науку в системі культури, наукову інформацію та її джерела, організацію науково-дослідної роботи, творчість у процесі наукового пізнання, аналітичні технології наукового дослідження, поняття про методи та методологію науки, моделювання в наукових дослідженнях, апробацію результатів наукових досліджень, порядок роботи над дисертацією, її завершення, методи досліджень, схеми наукового дослідження, вибірку об'єктів дослідження, класифікацію об'єктів матеріальної та духовної культури.
Мета та завдання курсу	Мета вивчення дисципліни – сприяння розвитку наукового світогляду здобувачів та забезпечення їхньої професійної соціалізації у академічно-професійному середовищі, розвиток базових знань з методології наукових досліджень та засвоєння навичок оптимальної організації діяльності, спрямованої на успішне проведення наукових досліджень у галузі історії та археології та забезпечення фахового оформлення і апробації результатів. Завдання вивчення дисципліни: Знаги: • організаційну структуру науки;

	<ul style="list-style-type: none"> • структуру і логіку наукового дослідження, його основні етапи; • загальну методологію наукового пізнання; • методи пошуку і обробки наукової інформації; • загальні вимоги щодо підготовки і оформлення дисертації; • форми наукової комунікації. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • володіти методами організації науково-дослідної діяльності; • визначати наукову проблему дослідження, формулювати тему, мету і завдання; • розрізняти і визначати об'єкт і предмет дослідження; • формулювати актуальність, новизну, теоретичну і практичну значущість дослідження; • визначати достовірність та об'єктивність одержаних результатів; • здійснювати пошук наукової інформації та добір фактичного матеріалу; • демонструвати результати науково-дослідної роботи в закінченій формі та доповідати про результати наукових досліджень. <p>Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів компетентностей:</p> <p>1) загальних:</p> <ul style="list-style-type: none"> • володіння культурою мислення, здатність до узагальнення, аналізу, сприйняття наукової інформації, постановки мети і вибору шляхів її досягнення; • вміння логічно вірно, аргументовано і ясно комунікувати (усно і письмово) у науковому середовищі; • володіння основними засобами, методами і способами отримання, зберігання, переробки науково-дослідницької інформації; • здатність до самонавчання, до самовдосконалення та продовження наукового та професійного розвитку; • уміння раціонально організувати наукову діяльність та ефективно розпоряджатися власним часом; <p>2) фахових:</p> <ul style="list-style-type: none"> • здатність та готовність визначати наукові пріоритети та вирішувати наукові завдання у галузі історії та етнології; • компетентність у застосуванні традиційних та сучасних методів наукових досліджень, необхідних для вирішення поставлених завдань; • здатність ефективно застосовувати засвоєні навички у наукових дослідженнях.
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посіб / О.В. Крушельницька. – Київ, 2006. – 206 с. 2. Корбутяк В. І. Методологія системного підходу та наукових досліджень: Навчальний посібник. – Рівне: НУВГП, 2010. – 176 с. 3. Тарелкін Ю. П. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. / Ю.П. Тарелкін, В.О. Цикін. – Суми, 2010. – 196 с. 4. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. / за ред. А.Є. Конверського. – Київ, 2010. – 352 с. 5. Юринець В.Є. Методологія наукових досліджень: навч. посібник / В.Є. Юринець. – Львів, 2011. – 178 с. 6. Михайлов В.М. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / В.М. Михайлов та ін. – Харків, 2014. – 220 с.

	<p>7. Шишкіна Є.К., Носирев О.О. <i>Методологія наукових досліджень [Текст]: навч. посіб.</i> / Є.К. Шишкіна, О.О. Носирев. – Харків: Вид-во «Діса плюс», 2014. – 200 с.</p> <p>8. Каламбет С.В. <i>Методологія наукових досліджень: навч. посіб.</i> / С.В. Каламбет, С.І. Іванов, Ю.В. Півняк. – Дніпропетровськ, 2015. – 191 с.</p> <p>9. Антонюк В.С. <i>Методологія наукових досліджень: навч. посіб.</i> / В.С. Антонюк, Л.Г. Полонський, В.І. Аверченко та ін. – Київ, 2015. – 276 с.</p> <p>10. Гуторов О.І. <i>Методологія та організація наукових досліджень: навч. Посіб.</i> / О.І. Гуторов. – Харків, 2017. 272 с.</p> <p>11. Зацерковний В.І. <i>Методологія наукових досліджень: навч. посіб.</i> / В.І. Зацерковний, І.В. Тішаєв, В.К. Демидов. – Ніжин, 2017. – 236 с.</p> <p>12. <i>Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб.</i> / І.С. Добронравова, О.В. Руденко, Л.І. Сидоренко та ін.; за ред. І.С. Добронравової (ч. 1), О.В. Руденко (ч. 2). – Київ, 2018. – 607 с.</p>
Тривалість курсу	180 год.
Обсяг курсу	58 годин аудиторних занять, з них 32 годин лекцій, 26 годин практичних занять, та 122 годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	В результаті успішного навчання за програмою даного курсу очікується підвищення професійної комунікативної компетенції здобувачів у використанні традиційних та сучасних дослідницьких методів, використовуваних у пошуку шляхів вирішення найактуальніших питань теорії та практики, що стоять сьогодні на порядку денному в галузі історії та археології як на вітчизняному, так і на загальносвітовому рівні. Розроблений курс пропонує форми і методи забезпечення творчого потенціалу науковця, сприяє формуванню креативного дослідницького мислення здобувача, закріпленню професійних навиків самостійного наукового пошуку, орієнтованого на створення власного наукового продукту.
Ключові слова	Наукова інформація, методи теоретичних досліджень, моделювання у наукових дослідженнях, наука в системі культури
Формат курсу	Очний
Теми	<p>1-й семестр</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наука, як дослідницька діяльність. 2. Наука в системі культури. 3. Наукова інформація та її джерела. 4. Організація науково-дослідної роботи. 5. Творчість у процесі наукового пізнання. 6. Аналітичні технології наукового дослідження. Поняття про методи та методологію науки. 7. Моделювання в наукових дослідженнях. 8. Апробація та публікація результатів наукових досліджень. Порядок роботи над дисертацією і її завершення. <p>2-й семестр</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи емпіричного дослідження. 2. Методи, що застосовуються на емпіричному та теоретичному рівнях дослідження.

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Методи теоретичних досліджень. 4. Організація творчої діяльності. 5. Загальні схеми наукового дослідження. 6. Вибірка об'єктів дослідження. 7. Класифікація об'єктів матеріальної та духовної культури. 8. Основні групи джерел.
Необхідні обов'язкові попередні та супутні навчальні дисципліни	Етнічна історія України. Теорія етнології.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, навчальні проекти, творча наукова робота
Необхідне обладнання	Діапроектор, комп'ютер та лазерна указка.
Методи і критерії оцінювання	<p>Поточний контроль (30%): усне опитування, виступи на семінарах, тест, колоквіум.</p> <p>Підсумковий контроль (70%): виконання модульної контрольної роботи за темою дисертаційної роботи, залік, екзамен.</p>
Питання до заліку чи екзамену	<ol style="list-style-type: none"> 1. Місце науки в системі культури. Поняття наукової та методологічної культури. 2. Організація науково-дослідної роботи. 3. Наукова новизна і практична значущість наукового дослідження. 4. Поняття про методи та методологію науки, наукове прогнозування як метод дослідження. 5. Моделювання в наукових дослідженнях. Класифікація моделей. 6. Способи пошуку наукової інформації. 7. Види вибірки об'єктів дослідження та їх репрезентативність. 8. Існуючі методи дослідження та їх групи. 9. Методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння). 10. Метод абстракції, його види (ототожнення, ізолювання). 11. Історичний метод (виникнення, формування й розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності). 12. Принципи організації наукової роботи. 13. Загальні схеми наукового дослідження. 14. Вибір методики та методів дослідження. 15. Способи вибору об'єктів дослідження, визначення їх числа. 16. Репрезентативність та достовірність результатів дослідження. 17. Основні групи джерел. Методика їх аналізу. 18. Системний метод, його використання для постановки проблеми та цілісного пізнання. 19. Методи структурно-функціонального, порівняльно-функціонального, порівняльно-типологічного характеру при вирішенні

наукових завдань.

20. Порівняльний метод: зіставлення однотипних об'єктів, процесів, подій у часовому та просторовому вимірі

21. Метод математичної статистики (порівняльний аналіз кількісних характеристик).

22. Наукова абстракція. Логічний метод.

23. Методи групування. Таблично-графічні методи.

24. Спеціальні та професійні методи дослідження.